

Seleucia

Sayı XV - 2025

Olba Kazısı Serisi

Seleucia XV

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren TR Dizin Ulakbim'de ve 2021'den itibaren Erih Plus'ta taranmaktadır.

<http://www.seleuciadergisi.com>

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yegül
Murat Özyıldırım (Baş Editör)
Yavuz Yeğin

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Mehmet Tekocak
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Prof. Dr. Ayşe Fatma Erol
Doç. Dr. Erkan Alkaç
Doç. Dr. Sabri Arıcı
Doç. Dr. Figen Çevirici Coşkun
Doç. Dr. Merih Ereğ
Doç. Dr. Kasım Oyarçın
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Doç. Dr. Yavuz Yeğin
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Kaya
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Burak Erdem
Dr. Vujadin Ivanisevic
Dr. Murat Özyıldırım

Seleucia

Olba Kazısı Serisi

Sayı: XV

Yıl: 2025

ISSN: 2148-4120

ISBN: 978-625-6925-83-0

Yazışma Adresi

Doç. Dr. Yavuz Yeğin
Ankara Üniversitesi,
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi, Diller Binası,
Oda no: Z7
Arkeoloji Bölümü No:45-45/A
06100 – Sıhhiye / Ankara – Türkiye
Tel: 0 312 310 32 80 / 1498
E – posta: ozyildirimmurat@gmail.com -
yavuzyeğin002@gmail.com
aemelerten@gmail.com

Yayının Adı: Seleucia (Dergi)

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık – Türkçe ve İngilizce.

Yayın Sahibi: Bilgin Kültür Sanat Org. Yay. Bas.
Dağ. Paz. Gid. İnş. San ve Tic. Ltd. Şti. adına
Engin Devrez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Devrez

Yayının İdare Adresi: Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 64/13, Karadeniz İşhanı 3. Kat
Kızılay – Ankara
Tel: 0312 419 85 67
Sertifika no: 20193
www.bilginyayinevi.com
E – posta: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Dijital Baskı Merkezi (Osman Sami Solak)
İvedikköy Mh. 1492. Cd. Yenimahalle /
ANKARA
Tel: 0533 577 6514
Matbaa Sertifika No: 70810

Teknik Düzenleme

Arş. Gör. Dr. Burak Erdem

Dağıtım

Selanik 2 Cad. 64/13, Karadeniz İşhanı 3. Kat
Kızılay – Ankara
Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı XV | Mayıs 2025

Doğu Dağlık Cilicia Mimari Plastiği Bağlamında
Olba'dan Bir Grup Buluntu

*A Group of Finds from Olba in the Context of
Architectural Decoration in Eastern Rough Cilicia*

Emel Erten – Yavuz Yeğin

9

Su Kemerlerinin Ötesinde: Kırsalda Roma Yaşamı ve
Mimarisi

*Beyond the Reach of the Aqueducts: Roman Lives and
Architecture in the Countryside*

Fikret Yeğin

33

Juliana Anicia: "A Building Loving Woman"

Gender and Construction in Constantinople

*Juliana Anicia: "Yapı İşlerini Seven bir Kadın":
Constantinopolis'te Toplumsal Cinsiyet ve İnşaat*

Faaliyetleri

Diane Favro

55

Boncuk ve Vazo Yapımı Dışında

Tunç Çağ'ında Camın Farklı Kullanım Biçimleri

Different Uses of Glass in the Bronze Age

Other than Beads and Vessels

Emel Erten

71

Savatra'dan Yeni Adak Yazıtları

New Votive Inscriptions from Savatra

Mehmet Alkan – İlker Işık

93

Tyana Geç Antik Sur Duvarında Ele Geçen Bir

Define Hakkında İlk Değerlendirmeler

*First Evaluations of a Hoard Discovered in the Tyana
Fortress Wall*

Hüsamettin Hayri Şener

107

Gaziantep Gerçin Höyük'ten Savaş Arabası Şeklinde
Bir Kaide

A Chariot-Shaped Base from Gerçin Höyük, Gaziantep

Timur Demir – Özgür Çomak

121

Tarsus'da Türk İslam Dönemi Mihrapları

The Mihabs of Turkish-Islamic Period in Tarsus

Mustafa Kaya

139

Aizanoi Tiyatrosu'nun Scaenae Frons Düzeninin

Anadolu'daki Benzerleriyle Karşılaştırılması

*Comparison of the Scaenae Frons Order of the Aizanoi
Theatre with Similar Theatre Examples in Anatolia*

Fikret Özbay – İrem Kaya Yuki

161

Eski Çağ ve Geç Antik Çağ Yazılı Kaynaklarında
Zephyrium

Zephyrium in Ancient and Late Antique Written Sources

Muzaffer Yılmaz

183

Batı Karadeniz'de

Protohistorik Dönemlere Ait Yeni Veriler

*Recent Archaeological Evidence from the Protohistoric
Periods of the Western Black Sea Region*

Emrullah Kalkan - Yunus Emre Sevindik

193

Anamur'da Ortagonuş (Bahçegonuş) Hanı ve Çeşmesi
Ortagonuş (Bahçegonuş) Inn and Fountain in Anamur

Halil Sözlü – Sultan Eren

213

Ardahan'ın Hanak İlçesindeki Veli Kalesi

Veli Fortress in Hanak District of Ardahan

Özlem Oral

227

Roma Dönemi'nde Phokaia'yı Etkileyen

Depremlerdeki Arkeolojik İzler

*Archaeological Traces of Earthquakes Affecting Phokaia In
the Roman Age*

Sabri Arıcı

243

Eagle Figurine With Gold Medallion Holding a Ram
From Burdur Museum

*Burdur Müzesi'nden Koç Tutan Altın Madalyonlu Kartal
Figürini*

Salih Soslu

259

Antik Kaynaklar, Antropolojik ve Arkeolojik Veriler

Işığında Eski Çağ'da Dövme

*Tattooing in Antiquity in the Light of Ancient Literature,
Anthropological and Archaeological Data*

Ahmet Emirhan Bulut

287

Samsun, Bafra'daki Roma Dönemi Taş Sanduka

Mezarları ve Buluntularının Değerlendirilmesi

*An Evaluation of the Roman Period Stone Cist Graves
and Their Findings from Bafra, Samsun*

Orhan Alper Şirin

321

Aizanoi Kadoi ve Kotiaieon'dan Yün Üretimine İlişkin
Arkeolojik İzler

*Archaeological Evidence of Wool Production from Aizanoi,
Kadoi and Kotiaieon*

Aslıhan Özbay

347

Seyitömer Höyük'ten Ele Geçen Bir Grup Bıçak

A Group of Knives Found at Seyitömer Mound

Rana Başkurt Usta – Hüseyin Usta

367

Traianus'un Doğu Seferine İlişkin Arkeolojik Kanıtlar
Archaeological Evidence of Trajan's Eastern Campaign

Burak Erdem

383

Alahan Manastırı Mağara – Kilisesi

Cave-Church in Alahan Monastery

Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin

397

PRAEFATIO

SELEVCIA'nın 2025 sayısı bu yıl da zengin bir içerikle okurlarına ulaşıyor. Bu sayı ile aynı zamanda dergimizin on beşinci yılını da kutlama mutluluğu içindeyiz. Bu yıl aynı zamanda Olba kazıları da on beşinci yılını kutluyor. Bundan yirmi dört yıl önce, Olba akropolisinin eteklerinde mütevazı bir yüzey araştırması biçiminde başlayan çalışmamızın gelişerek, bir kazı haline gelmesinde on beş yılı geride bıraktık. Şimdi Olba'nın yerleşim tarihi, kentteki yaşam tarzı konusunda çok daha fazla bilgi sahibi olmanın sevincini ve gururunu taşıyoruz.

Olba kazısı ekibinin özveri ve gayretleri ile on beş yıldır aralıksız olarak yayınlanan SELEVCIA'nın bu sayısında, Anadolu arkeolojisini, sanat tarihini, epigrafisini, nüemizmatığını, mimarlık tarihini aydınlatan, yepyeni bulguları ve fikirleri içeren toplam yirmi bir bilimsel metin yer almakta. Bu çalışmaları yaparken emeklerini, deneyimlerini bizlerle, dergimizle paylaşan yazarlarımıza şükranlarımızı sunuyoruz.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Doç. Dr. Yavuz Yeğin

PREFACE

SELEVCIJA's 2025 issue reaches its readers with a rich content this year as well. With this issue, we are also happy to celebrate the fifteenth anniversary of our journal. This year, the Olba excavation project is also celebrating its fifteenth anniversary. Twenty-four years ago, we started our work as a modest surface survey on the lower slopes of the Olba acropolis and it has been fifteen years since it turned into a full-scale excavation. Now, we are happy and proud to have much more information about Olba's settlement history and the lifestyle in the city.

This issue of SELEVCIJA, which has been published continuously for fifteen years thanks to the dedication and efforts of the Olba excavation team, includes a total of twenty-one scientific texts that shed light on Anatolian archaeology, art history, epigraphy, numismatics, and architectural history, and include brand new findings and ideas. We would like to express our gratitude to our authors who shared their efforts and experiences with us in our journal.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Editor in Chief)

Assoc. Prof. Dr. Yavuz Yeğin

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., Istanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, Istanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Batı Karadeniz'de Protohistorik Dönemlere Ait Yeni Veriler

Emrullah Kalkan* - Yunus Emre Sevindik**

Öz

Batı Karadeniz Bölgesi'nin küçük bir parçasını temsil eden Karabük İli Eskipazar ilçesinde başlanan yüzey araştırmasında tespit edilmiş höyüklerden ve buluntu alanlarından toplanan çanak çömlekler ile yontmataş endüstrisine ait çakmaktaşı ve obsidiyen hammadde sınırlı sayıdaki protohistorik dönem araştırmalarına yeni katkılar sunmaktadır. Eskipazar'da Kalkolitik, Tunç ve Demir Çağlar ile temsil edilen protohistorik dönemlere ait yürütülen yeni araştırmalarda tespit edilen el yapımı, koyu yüzü, mineral katkılı ve yoğun perdahlı çanak çömlekler ile obsidiyen ve çakmaktaşı ham maddeden üretilmiş kazıyıcı, ön kazıyıcı gibi aletler ve üretimden arda kalan yonga artıkları Batı Karadeniz Bölgesi protohistorik dönem araştırmaları için yeni veriler sunmaktadır. Bunlar arasında yer alan çanak çömleklerin çevre bölgelerle yapılan karşılaştırmalardan anlaşıldığı kadarıyla, Kalkolitik Çağ'a ait bir geleneği temsil etmesi ve höyüklerde bulunmuş olmaları, bölgede daha çok mağara araştırmalarından bilinen bu dönemin anlaşılması için önemli fırsatlar sağlamaktadır. Bunun yanı sıra yontmataş endüstrisi de tipolojik ve teknolojik özellikleri ile protohistorik dönemlere ait bu yeni verileri destekler niteliktedir.

Anahtar Sözcükler: Batı Karadeniz, Protohistorik Dönemler, Çanak Çömlek, Yontmataş, Yüzey Araştırması.

Recent Archaeological Evidence from the Protohistoric Periods of the Western Black Sea Region

Abstract

Pottery and flint and obsidian raw materials belonging to the chipped stone industry collected from mounds and findspot identified in a new survey initiated in Eskipazar district of

* Dr. Emrullah Kalkan, Hitit Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü. E-posta: emrullahkalkan@gmail.com, Orcid no: 0000-0001-5953-7193.

Bu makale Hitit Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü'nün FEF19001.24.012 no'lu BAP proje desteği ile üretilmiştir. Sağladıkları destekler için Hitit Üniversitesi'ne teşekkür ederiz.

** Yunus Emre Sevindik, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji (Tarih Öncesi Arkeolojisi) Anabilim Dalı Doktora Programı Doktora Öğrencisi. E-posta: sevindikyns@gmail.com, Orcid no: 0000-0002-6072-3433.

Karabük Province, representing a small part of the Western Black Sea region provide that new contributions to limited protohistoric period research. Handmade, dark-faced, mineral tempered and heavily burnished pottery, tools such as scrapers and end scrapers made of obsidian and flint raw materials and flake residues remaining from production, identified in new survey conducted in Eskipazar regarding the protohistoric periods represented by the Chalcolithic, Bronze and Iron Ages, provide new data for protohistoric period research in the Western Black Sea region. As understood from the comparisons made with the surrounding regions, the fact that the pottery among these represents a tradition belonging to the Chalcolithic Age and that they were found in mounds provides important opportunities for understanding this period, which is mostly known from cave research in the region. In addition, the chipped stone industry supports this new data from protohistoric periods with its typological and technological features.

Keywords: Western Black Sea, Protohistoric Ages, Pottery, Chipped Stones, Survey.

Giriş

Arkeolojik geçmişi tarihöncesi dönemlerde Paleolitik Çağ ile başlayan¹ Batı Karadeniz Bölgesi'nin, protohistorik dönemlerde Kalkolitik, Tunç ve Demir Çağlarında iskân edildiği bilinmektedir. Başlıca bir sorunsal olarak bölgedeki araştırmalarda Neolitik Çağ'a ait herhangi bir materyal kültüre rastlanılmaması² sel taşkınları gibi bazı jeolojik olaylar ile açıklanırken³, Karadeniz'in geçmişindeki bu olguların varlığı tartışmasız olmasına karşın, ileri sürüldüğü gibi arkeolojik sonuçları da olmayabilir⁴. Sonuç olarak, Neolitik Çağ'ın arkeolojik olarak tespit edilemediği bölgede⁵ Kalkolitik, Tunç ve Demir Çağlarına ait materyal kültür Batı Karadeniz Bölgesi arkeolojik araştırmalarında *in situ* olarak höyüklerde ve mağaralarda, ayrıca yüzey araştırmalarında tespit edilmiştir.

Karadeniz Bölgesi, arkeolojik araştırmalar açısından hak ettiği ilgiyi görememiş ve özellikle tarihöncesi ve protohistorik dönemler konusunda önemli bir potansiyele sahip olmasına karşın çok fazla araştırılmamıştır⁶. Bununla beraber, bölgenin protohistorik dönem materyal kültürünün sahip olduğu özgün yerel karakterin diğer bölgelerle karşılaştırma yapılmasını zorlaştırması da bir diğer sorunsaldır⁷. Bu araştırma eksikliğini biraz daha azaltmak adına, 1940'larda başlayan araştırmalara bir yenisi daha eklenerek, 2024 yılında Eskipazar Protohistorik Dönem Yüzey Araştırması (EPYA) başlamıştır. Genel olarak araştırma eksikliğinin yanı sıra, özel olarak Hadrianopolis Geç Antikçağ kentinin de yer

1 Matthews ve Glatz 2009, 76.

2 Düring ve Glatz 2010, 207.

3 Ryan ve Pitman 2011, 74; Lippsett 2009, 4.

4 Özdoğan 2007, 667.

5 Matthews 2007, 28.

6 Demirel vd. 2022, 89.

7 Efe vd. 2022, 4.

aldığı Eskipazar ilçesinin, kent ve çevresinde karşılaşılan protohistorik bulgularla⁸ böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyduğu da anlaşılmaktadır. Eskipazar ilçesinin *intensive* olarak tarandığı yüzey araştırmasında protohistorik dönemlere tarihlenen iki yeni höyük tespit edilmiş, ayrıca arazi yüzeyine yayılmış halde bu dönemlere ait çok sayıda materyal kültüre rastlanmıştır. Batı Karadeniz’in jeolojik yapısının elverişliliği sayesinde protohistorik dönemler daha çok mağara yerleşimlerinden bilinmekteyken⁹ höyük türünde yerleşimler tespit edilmiş olması bölge araştırmaları için önemli gelişmelerdir (**Lev.1**).

Mermer Höyük

Eskipazar’ın Çaylı Köyü sınırları içerisinde tespit edilen ve Mermer Höyük olarak adlandırılan yerleşim alışıldık höyük morfolojisine aykırı şekilde yüksek tepelik bir alan değil, düz bir arazi görünümünde olması ile tespit edilmesi zor bir yerleşimdir (**Lev.1**). Yüzey araştırmasının stratejik hedeflerinden biri olarak, çok geniş yüz ölçümleri yerine dar alanda *intensive* bir metot seçilmesi sonucunda tespit edilen Mermer Höyük, yüzey toplamalarına göre muhtemelen sadece Kalkolitik Çağ’da iskân edilmiş 1 ha’dan biraz büyük bir boyuta sahip bir yerleşimdir. Yerleşime ait el yapımı çanak çömlek geleneği koyu yüzü, monokrom mal olarak adlandırılan, kırmızı-kahverengi ve krem astarlı mal gruplarından oluşmaktadır. Mal gruplarından bazıları biçim verirken bazıları amorf niteliklidir. Biçimler çömlek ve kaselerden oluşmaktadır. Sabunsu dokuya sahip mineral katkılı çanak çömleklerin yüzey parlaklığının sadece yoğun perdahtan kaynaklanmadığı, Boğazköy-Büyükaya Kalkolitik çanak çömlekleri geleneğinde olduğu gibi¹⁰ kum ve taşçık katkının yanı sıra kireçtaşı ve mika katkının sağladığı ekstra bir parlaklık olduğu anlaşılmaktadır (**Lev. 3-4**). Höyükte çanak çömleklerin yanı sıra çakmaktaşı ve obsidiyenden üretilmiş yontmataş bulgulara da rastlanılmıştır (**Lev. 5**). Özellikle obsidiyen kökenli hammaddeden üretilmiş yontmataşlar bölgenin protohistorik dönemlerde farklı bölgelerle olan etkileşiminin anlaşılması için önemlidir.

Mermer Höyüğe çok yakın mesafede yer alan ve yüzey araştırmasının başlamasına alt yapı hazırlayan benzer bir materyal grubuna daha önce Hadrianopolis Geç Antikçağ kentinin Güney Nekropol alanında rastlanılmıştı¹¹. İki protohistorik köy yerleşiminin kuş uçuşu 1 km’den daha az mesafede yan yana kurulma nedeni bu höyüklere çok yakın mesafede bulunan traverten hammadde yatakları olabilir.

İnceboğaz Höyük

Yüzey araştırmasında tespit edilen bir diğer yerleşim, Eskipazar’ın İnceboğaz Köyü sınırları içerisinde yer alan İnceboğaz Höyük’tür (**Lev.1**). Küçük bir tepe ve eteklerindeki teraslardan oluşan höyüğün ve çevresindeki arazinin sürülmüş olması sayesinde Mermer Höyük’ten

8 Kalkan vd. 2025, 12.

9 Ekmen vd. 2021, 45.

10 Schoop, 2005.

11 Kalkan ve Çelikbaş 2022, 427-428.

daha çok sayıda materyale rastlanmıştır. Tepe ve eteklerinin 4 ha'dan büyük olduğu anlaşılan yerleşimden Kalkolitik, Tunç ve Demir Çağlara ait çanak çömlekler, yontmataşlar ve dokuma aletlerinden oluşan materyal kültür toplanmıştır. Biçim ve kullanım amacı gibi özellikleri ile benzerlerine Kalkolitik Çağ yerleşimlerinde rastlanan az sayıdaki kahve renk hamurlu mal grubunda baskı ve kazıma bezemeli gövde parçalarının yanı sıra akıtaçaklı ve tutamaklı, uzun ve geniş hacimli çömleklere rastlanmıştır (**Lev. 6-7**).

Eskipazar Protohistorik Dönem Yontma Taş Endüstrisi

Eskipazar ilçesinin *intensive* olarak tarandığı yüzey araştırmasında protohistorik dönemlere tarihlenen höyüklerin yanı sıra hem höyüklerde hem de arazi yüzeyinde dağınık olarak yontmataşlar da tespit edilmiştir. Toplamda 294 adet olarak tespit edilen yontmataş buluntuların teknolojik ve tipolojik analizleri çalışılmıştır¹². Söz konusu bulguların analizleri sonucunda bölgenin yontmataş teknolojisi, yontmataş-insan ilişkisi ve hammadde-insan ilişkileri üzerine yeni yorumlar yapılmasına olanak sağlamıştır¹³.

Eskipazar ilçesinde Paleojen, Neojen ve Kuvaterner dönemlerde oluşmuş çeşitli jeolojik formasyonlar görülmektedir. Söz konusu bölgede hem volkanik hem de karstik oluşumların yer aldığı bilinmektedir¹⁴. Bölgede yapılan jeolojik ve coğrafi araştırmalar, prehistorik ve protohistorik dönem insanların aletlerini üretmek için kullanmış olduğu taş hammaddelerin varlığını belirtmektedir¹⁵.

Tespit edilen yontmataş buluntuların hammaddeleri incelendiğinde çakmaktaşı %84,82 oranıyla en baskın grubu oluşturmaktadır. Bununla birlikte %10,47 oranında kalsedon, %3,14 oranında kuvarsit ve %1,57 oranında obsidiyen hammadde yer almaktadır (**Lev. 8**).

Çakmaktaşı hammaddesi bölgede olasılıkla kireç kayaçları içerisinde bulunmaktadır. Hammaddeler üzerinde yapılan ilk teknolojik gözlemler göz önüne alındığında buluntuların yoğun bir bölümünü oluşturan çakmaktaşı hammadde *tabular* (bantlı) tiptedir. Kalsedon ve kuvarsit hammaddelerin kaynakları da yine çakmaktaşının bulunduğu alanlara yakın bir bölgede olabilir. Hammaddeye yönelik herhangi bir arazi çalışması yapılmadığından olası hammadde kaynaklarının hangi alanlarda bulunduğu hakkında net bir bilgi şimdilik bulunmamaktadır¹⁶. Çakmaktaşı ve kalsedon hammaddeler oldukça kaliteli örneklerin yanında damarlı ve daha az kalitede örneklerle temsil edilmektedir¹⁷. Buluntular içerisinde obsidiyen hammaddenin olması oldukça dikkat çekicidir, çünkü Eskipazar ilçesine en yakın obsidiyen kaynakları Çankırı Bölgesi'nde yer alırken diğer önemli merkezler Orta

12 Inizian vd. 1999; Butler 2005; Sevindik 2023.

13 Texier vd.1996; Wilson 2007a; Wilson 2007b.

14 Coşkun vd. 2020, 20-22; Biryol 2004.

15 Braidwood 2008; Přichystal 2010; Özdoğan 2015; Yıldırım 2018.

16 Nazaroff vd. 2013; Nazaroff vd. 2015; Aydın ve Brandl 2019.

17 Baykara 2013; Straus 1980.

Anadolu'dadır¹⁸. Obsidiyen buluntular hammaddelerine yönelik makroskobik açıdan incelendiğinde oldukça kaliteli olduğu gözlemlenmiştir. Buluntular hammadde açısından incelendiğinde, *dorsal* (dış) kısımlarında kabuk kalıntısı bulunmamaktadır. Söz konusu bu bulgu yongalamanın başka bir yerde yapıldığını göstermesi ya da yüzeyin jeolojik veya farklı sebeplerden ötürü bozulmasından kaynaklı diğer yongalama unsurlarının tespit edilememesini göstermektedir¹⁹.

Yontmataş buluntular yongalama ürünleri, aletler, çekirdekler ve diğer olarak 4 ana kategoride incelenmiştir (**Lev. 9**). 292 adet yontmataş buluntunun 101 tanesi tanımsız ve döküntü olduğu için diğer kategorisine alınıp herhangi bir teknolojik ve tipolojik analize tabii tutulmamış, ancak Tablo 2'de sayı ve oranlarıyla verilmiştir. Yontmataş buluntu içerisinde %51,83 oranıyla yongalama ürünleri bulunmaktadır. Yongalama ürünleri içerisinde yongalar (n:71), dilgiler (n:25) ve dilgicikler (n:3) yer almaktadır. Buluntular içerisinde aletler %29,79 oranıyla yer almaktadır. Aletler içerisinde kısmi düzeltili yonga ve dilgiler (n:27), kazıyıcılar (n:49), ön kazıyıcılar (n:2) ve orak elemanları (n:2) yer almaktadır. Teknolojik ürünler içerisinde alınan iki adet çekirdek ve üç adet çekirdek parçası %1,71 oranında yer almaktadır.

Lev. 10'de yontmataş buluntuların alt tipleri, sayıları ve oranları belirtilmektedir. Yongalama ürünleri içerisinde en baskın grubu 71 örnekle yongalar oluşturmaktadır. Bununla birlikte 25 adet dilgi ve 3 adet dilgicik yongalama ürünleri içerisinde yer almaktadır. Yongalama ürünlerinin dorsal çıkarmı izleri ve dorsal yönelimleri incelendiğinde tek kutuplu ve merkezci yongalama tekniğinin yoğun olduğunu bununla birlikte az sayıda örnekte iki kutuplu yongalamanın yapıldığı görülmektedir²⁰.

Söz konusu bulgular değerlendirildiğinde yontmataşların standart bir üretim teknolojisi göstermediği gözlemlenmiştir. Yongalama ürünlerinin dorsal yüzlerinde kabuk kalıntısının bulunmaması da yongalamanın başka bir yerde yapıldığını veya arazi çalışmalarında tespit edilmediğini göstermektedir. Yapılan teknolojik ve tipolojik çalışmalar sonucunda söz konusu yongalama ürünlerinin yapımlarında sert vurgacın kullanıldığı anlaşılmaktadır. Teknolojik parçalar içerisinde şekilsiz çekirdek ve tek kutuplu çekirdek olarak çekirdekler yer alırken, 3 adet çekirdek parçası bulunmaktadır. Şekilsiz çekirdek oldukça küçük boyutlardadır (26x31x20). Çekirdek çevresel olarak yoğun bir şekilde yongalanmış ve söz konusu ağır yongalama çekirdekte kırıklara ve çatlamalara neden olduğu gözlemlenmiştir. Standart veya bilinçli bir yongalama bulunmamaktadır. Tek kutuplu çekirdek örneğinde ise vurma düzlemi ve yongalama yüzeyi hazırlığı görülmektedir.

Yontmataşlar içerisinde aletler %29,79 oranıyla yer almaktadır (**Lev. 11-12**). Aletler içerisinde en yoğun grubu kazıyıcılar oluşturmaktadır (**Lev. 11.c,d; 12.a-c-d-e-f**). Yonga

18 Bigazzi vd. 1993; Balkan-Atlı ve Cauvin 1996; Kayacan ve Özbaşaran 2007; Altınbilek-Algül vd. 2023.

19 Shott 2003; Conneller 2008; Sevindik 2021; Sevindik 2023.

20 Andrefsky 2009; Güleç ve Baykara 2014, 163; Baykara ve Dinçer 2018, 327; Shea 2013, 31-33; Kuhn 2020; Franklin ve Kuhn 2021, 20; Sevindik 2023, 31-33.

ve dilgi taşımalıkları üzerine yapılan kazıyıcıların tamamı tek kenarları boyunca pulcuklu düzeltile taşımaktadır. Basamak pulcuklu düzelti taşıyan oldukça az sayıda kazıyıcı bulunmaktadır (Lev.12.e). Düzeltile yongalar ve dilgiler kazıyıcılardan sonraki en yoğun görülen aletlerdir. Tek veya iki kenarında devamlı olmayan düzeltile taşımaıdır. Buluntular içerisinde 3 adet dişlemeli alet yer almaktadır. İki örnekle temsil edilen ve tipik bir forma sahip olan 2 adet ön kazıyıcı da buluntular içerisinde yer almaktadır. Ön kazıyıcı olarak şekillendirilen alanlarında standart bir düzeltileme görülmemektedir. Buluntular içerisinde iki adet orak elemanı yer almaktadır. Orak elemanları kenarlarında düzeltile taşımaıdır. Orak elemanlarında 0,2 mm silika parlaklığı bulunmaktadır. Orak elemanları üzerinde görülen silika parlaklığının besin ürünlerinde mi yoksa mimari öğelerin temin edilmesinde mi kullanıldığı net bir şekilde bilinmemektedir. Ancak yapılan bazı deneysel çalışmalar²¹ orak elemanlarının hangi amaçla kullanıldığı üzerinde sonuçlar barındırmaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Batı Karadeniz Bölgesi'ni protohistorik dönemler için *terra incognita* haline getiren sorunlardan biri olan yerleşimlerin gözle görülür belirginlikte olmayan, sadece birkaç katmandan oluşan düz yerleşmeler olması gerçeğı göz önünde bulundurulduğunda, iki yeni höyük yerleşimi tespit edilmiş olması bölge araştırmaları için oldukça önemlidir. Bölgede höyüklerin tespit edilmesinin zor olması nedeniyle, bu türden yerleşimlerin olmadığı şeklinde kaniya varan araştırmaların ileri sürdüğü kuramları da değıştirebilmek için özellikle tespit edilen höyük türünden yerleşimlerin kazılarının da yapılması ve mümkünse stratigrafisinde sağlam kontekslerden alınacak C¹⁴ başta olmak üzere tüm materyal kültürün incelenmesi, protohistorik dönemler konusunda bölge arkeolojisi için önemli katkılar yapacaktır. Yeni tespit edilen bu yerleşimlerde bulunan materyal kültürün yüzey bulgusu olması nedeniyle tarihlenmesi ancak çevre bölgelerde, özellikle kazısı yürütölen başlıca protohistorik dönem yerleşimlerde *in situ* olarak tespit edilen materyal kültürün karşılaştırılması ile mümkün olabilir.

Mermer Höyük Lev. 3.1-5'deki kase ve çömlekler el yapımı ve mineral katkılı olmaları, biçim ve yoğun perdahlı yüzey özellikleri ile Karadeniz Bölgesi'nde İnönü Mağarası V. tabaka koyu yüzlü mal grubundaki kâse ve çömlekleri ile²² Orta Anadolu Bölgesi'nde Çorum-Büyükaya yerleşimi kase ve çömlekleri ile²³ benzerdir. Lev.3.6'daki kâse Karadeniz Bölgesi'nde İnönü Mağarası V. tabaka açık yüzlü mal grubundaki kaseler ile²⁴ benzerdir. Lev. 3.1'deki çömlek Karadeniz Bölgesi'nde İnönü Mağarası V. tabaka çömlekleri ile²⁵ benzerdir.

21 Gurova 2008.

22 Ekmen 2020a, 52: Resim 7; Ekmen 2021, 86: Fotoğraf 8: 2.

23 Schoop 2005, 36: Fig. 12.

24 Ekmen, 2020: 52, Resim 5.

25 Ekmen 2020b, 61, Fig. 4.

Lev. 3.4’deki kalın dudaklı el yapımı çömlek Karadeniz Bölgesi’nde Karabük-Kelemen Mağarası çömlekleri ile²⁶ benzerdir.

İnceboğaz Höyük Lev. 6.1-2’deki tutamaklı çömlekler Karadeniz Bölgesi’nde Zonguldak-İnönü Mağarası V. tabaka²⁷, Zonguldak-Akbıyık²⁸, Samsun-Karadora Höyük²⁹ ve Batı Anadolu Bölgesi’nde Asopos Tepesi³⁰ tutamaklı çömlekleri ile benzerdir. Lev. 6.4’deki kazıma çizgi ve tırnak baskı bezekli gövde parçasının benzerlerine Karadeniz Bölgesi’nde Zonguldak-İnönü Mağarası IV. tabakada³¹, Batı Anadolu’da Altıntaş Höyük’te³² rastlanmıştır. Lev. 6.3’deki akıtacıklı çömlek biçimine Karadeniz Bölgesi’nde Zonguldak-İnönü Mağarası IV. tabakada³³, Orta Anadolu Bölgesi’nde Çorum-Yarıkkaya’da³⁴ rastlanmaktadır (Lev. 2). Batı Karadeniz bölgesi protohistorik dönem çanak çömlek geleneği için çevre bölgelerden Kınık Höyük, İkiztepe, Dündartepe, Büyük Güllücek, Alışar, Demircihöyük ve Orman Fidanlığı çanak çömlekleri de karşılaştırma amacıyla incelenmiş³⁵ ancak bu yeni bulunan höyükler ile şimdilik herhangi bir benzerliğe rastlanmamıştır. Buna karşın yeni tespit edilen yerleşimlere ait çanak çömlek geleneğinin çevre bölgeler ile karşılaştırıldığında Karadeniz, Batı ve Orta Anadolu ile büyük oranda benzerlikler gösterdiği anlaşılmaktadır (**Lev. 2**).

Karakteristik çanak çömlek geleneklerinin karşılaştırılması ile tarihleme sorununun çözümüne yarar sağlayabilmesi için makaleye konu edilen bulguların, bulundukları alana en yakın ve çağdaşı olabilecek materyal kültüre Hadrianopolis Geç Antik Çağ kentinde rastlanmış olmasına karşın³⁶ kentteki el yapımı çanak çömlekler arasında kırmızı astarlı Filyos Kültürü geleneğinin daha baskın olduğu görülmektedir. Bölgede Erken Tunç Çağ’a ait olduğu bilinen Filyos Kırmızı astarlı ve karakteristik biçimlerine yeni tespit edilen iki erken dönem yerleşiminde rastlanmamış olması ve yukarıda benzerlerine değinilen çanak çömleklerin özellikle Kalkolitik Çağ’a ait katmanlarda bulunmuş olması, koyu renk astarlı, yoğun perdahlı, mineral katkılı ve el yapımı çanak çömleklerinden yola çıkarak bu iki yeni yerleşimin de Kalkolitik Çağ’a tarihlenmesini mümkün kılmaktadır. Yeni tespit edilen yerleşimlerden İnceboğaz Höyük’ün çok katmanlı olduğu anlaşıırken, Mermer Höyük Kuzey Anadolu protohistorik yerleşimlerinden benzerlerini bildiğimiz küçük boyutlu, tek evreli ve kısa süreli yerleşilen Kalkolitik Çağ’ın erken evrelerini temsil eden höyüklerle benzemektedir. Bu yerleşimlerde iskânın kısa süreli olmasının nedeni Anadolu’da yaşanan Orta Kalkolitik

26 Ekmen vd. 2021, 43: Res. 7.1-2.

27 Ekmen 2020, 55, Resim 12.b.

28 Karağuz ve Düring 2009, 154, Figure 2.7.

29 Türker 2021, 15: Kat. No. 26.

30 Konakçı 2016, 64: Fig. 13.7-10.

31 Ekmen 2021, 86: Şekil 4: 3-4.

32 Oy 2017, 348: Resim 9.

33 Ekmen 2021, 86, Şekil 5: 2.

34 Schoop 1998, 28: Şekil 2.

35 Kalkan vd. 2024 (baskıda).

36 Kalkan ve Çelikbaş, 2022

döneme geçiş sorunsalı olabilir³⁷. Anadolu'nun genelinde görüldüğü gibi 500 yıla yakın bir terk edilmeden sonra MÖ 5. binyılın ilk çeyreğinde başlayan yeniden iskân döneminde Orta ve Geç Kalkolitik dönem yerleşimleri karşımıza çıkmaktadır.

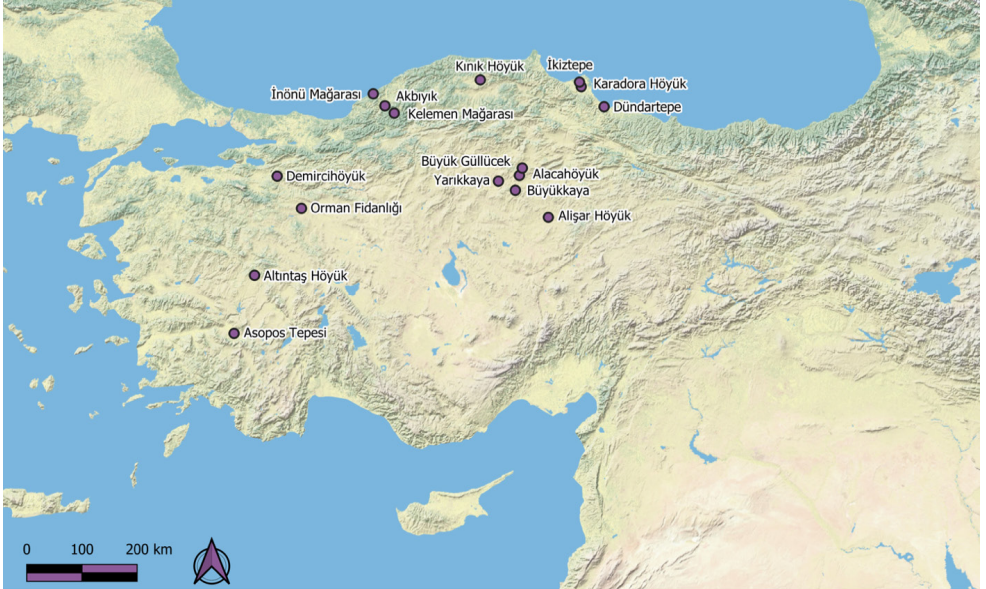
Yontmataş buluntular genel olarak değerlendirildiğinde ise farklı hammaddelerden yapıldığı görülmüştür. Bölgedeki hammadde kaynaklarının belirlenmesi, teknolojik açıdan üretim aşamalarını anlamamıza ve daha güvenilir yorumlar yapmamıza olanak tanıyacaktır. Bölgede bulunmayan obsidiyen hammaddenin kaynağının belirlenmesine yönelik yapılacak olan jeoarkeolojik ve arkeometrik çalışmalar ise bölgeler arası etkileşimler üzerine yorumlar yapmamızı sağlayacaktır. Yontmataşlar üzerine yapılan teknolojik ve tipolojik gözlemler belirli bir yongalama teknolojisinin bulunmadığını göstermektedir. Yongalama ürünleri üzerinde incelenen çıkarımlar göz önüne alındığında tek kutuplu, merkezci yongalamanın yapıldığını oldukça az sayıda örnekte ise iki kutuplu yongalamanın yapıldığı görülmektedir. Buluntular içerisinde teknolojik ürünlerin oldukça az sayıda bulunması üretim teknolojisi ve yongalama teknolojisi açısından net bilgiler sunmamaktadır. Alet topluluğu içerisinde birçok tip görülmektedir. Aletler içerisinde kazıyıcılar, düzeltili yonga ve dilgiler en yoğun görülen aletler arasında yer almaktadır. Yontmataş buluntuları genel olarak değerlendirdiğimizde dönem veren herhangi bir buluntu tespit edilmemiştir. Buluntuların tespit edildiği alanlarda rastlanılan Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı çanak çömlekleri de göz önüne alındığında, yontmataş materyalleri Kalkolitik Çağ ve Tunç Çağları olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

37 Özbudak 2010: 9.

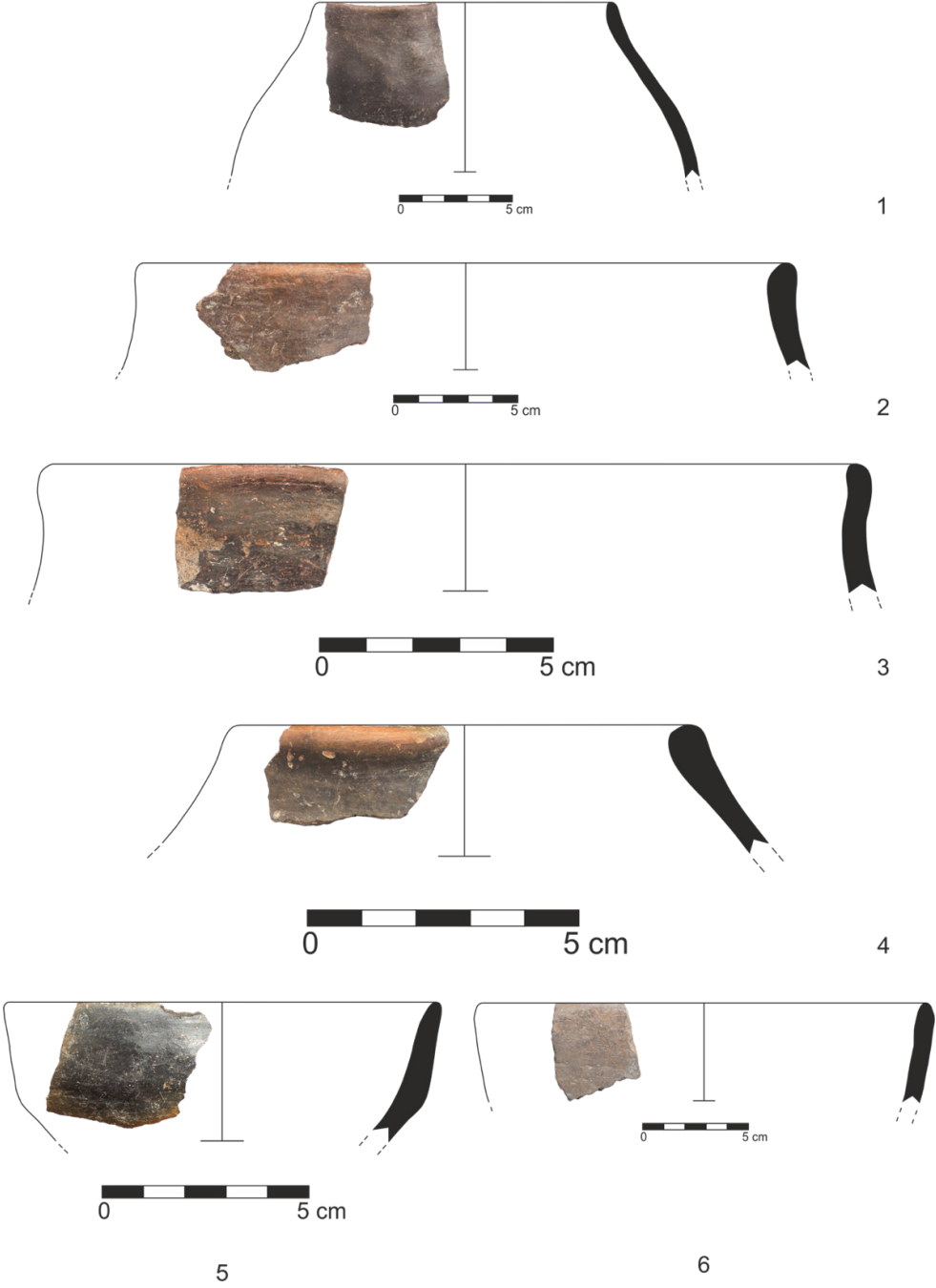
Levhalar

Levha 1: Batı Karadeniz’de Yeni Keşfedilen Yerleşimler ve Çevresi (E. Kalkan, QGIS)

Levha 2: Metinde Geçen Başlıca Protohistorik Dönem Yerleşimleri Haritası (E. Kalkan, QGIS-Esri Pyhsical)

Levha 3: Mermer Höyük El Yapımı Çanak Çömlek Örnekleri

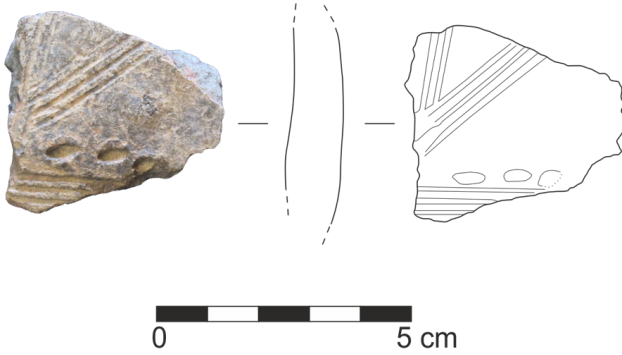
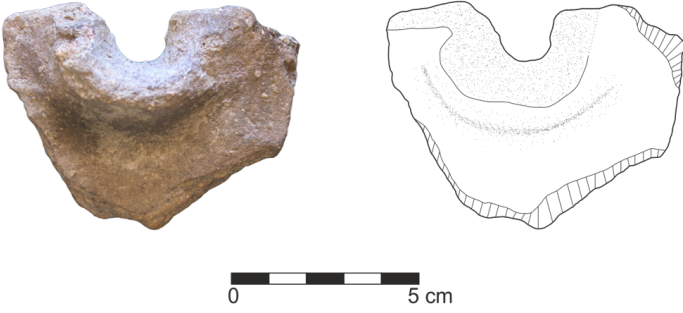
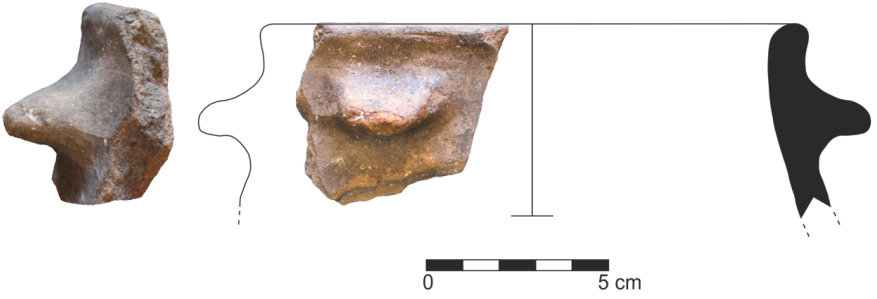
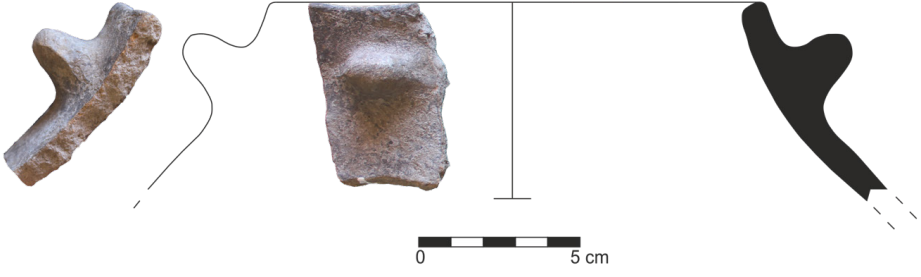
L. No. ³⁸	AÇ	ÜY	K	P	Ö	HM	DA	İA
3.1	12.8cm	el yapımı	mineral	yoğun	özsüz	2.5YR 7/8 açık kırmızı	7.5YR 4/6 koyu kahve	7.5YR 6/4) açık kahve
3.2	25.6cm	el yapımı	mineral	yoğun	özsüz	7.5YR 4/3 kahve	2.5YR 4/4 kızıl kahve	2.5YR 4/4 kızıl kahve
3.3	16.4cm	el yapımı	mineral	yoğun	özsüz	7.5YR 6/4 açık kahve	2.5YR 4/4 kızıl kahve	2.5YR 4/4 kızıl kahve
3.4	-	el yapımı	mineral	yoğun	özsüz	7.5YR 4/3 kahve	5YR 5/6 turuncu	5YR 5/6 turuncu
3.5	11cm	el yapımı	mineral	yoğun	özsüz	7.5YR 4/3 kahve	7.5YR 2.5/1 siyah	7.5YR 2.5/1 siyah
3.6	23cm	el yapımı	mineral	az	özsüz	5YR 7/3 pembe	5YR 6/4 açık kızıl kahve	5YR 7/3 pembe

Levha 4: Mermer Höyük El Yapımı Çanak Çömlek Örneklerinin Özellikleri

Levha 5: Mermer Höyük Çakmaktaşı ve Obsidiyen Yontmataş Buluntuları

38 L. No: Levha Numarası, AÇ: Ağız Çapı, ÜY: Üretim Yöntemi, K: Katkı, P: Perdah, Ö: Öz, HM: Hamur Munsell, DA: Dış Astar, İA: İç Astar.

Levha 6: İnceboğaz Höyük El Yapımı Çanak Çömlek Örnekleri

L. No. ³⁹	AÇ	ÜY	K	P	Ö	HM	DA	İA
6.1	17.4cm	el yapımı	mineral	yok	özsüz	2.5YR 7/8 açık kırmızı	7.5YR 6/2 açık gri	7.5YR 6/2 açık gri
6.2	25.6cm	el yapımı	mineral	yok	gri	7.5YR 4/3 kahve	7.5YR 6/3 açık kahve	7.5YR 6/3 açık kahve
6.3	-	el yapımı	mineral	yok	gri	7.5YR 6/4 açık kahve	yok	yok
6.4	-	el yapımı	mineral	az	özsüz	7.5YR 7/4 pembe	10YR 7/4 açık kahve	10YR 7/4 açık kahve

Levha 7. İnceboğaz Höyük El Yapımı Çanak Çömlek Örneklerinin Özellikleri

Hammadde	Sayı	Oran
Çakmaktaşı	162	%84,82
Kalsedon	20	%10,47
Obsidiyen	3	%1,57
Kuvarsit	6	%3,14
Toplam	191	%100,00

Levha 8. Eskipazar Protohistorik Dönem Yüzey Araştırması (EPYA) Yontmataş Buluntuların Hammadde ve Oranları

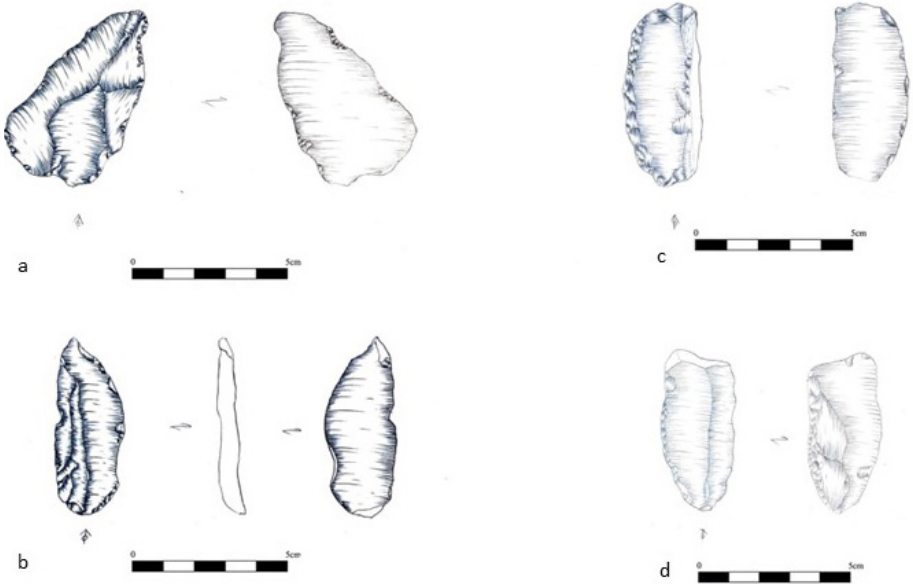
Tip	Sayı	Oran
Yongalama Ürünleri	99	%33,90
Aletler	87	%29,79
Teknolojik Ürünler	5	%1,71
Diğer	101	%34,59
Toplam	292	100,00%

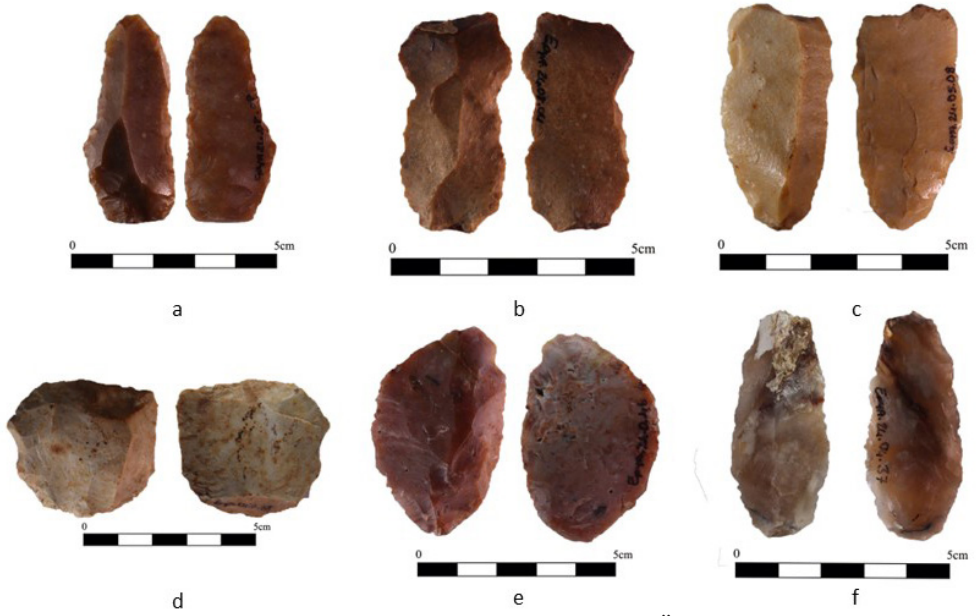
Levha 9: Eskipazar Protohistorik Dönem Yüzey Araştırması (EPYA) Yontmataş Buluntuların Sayısı ve Oranları

39 L. No: Levha Numarası, AÇ: Ağız Çapı, ÜY: Üretim Yöntemi, K: Katkı, P: Perdah, Ö: Öz, HM: Hamur Munsell, DA: Dış Astar, İA: İç Astar.

	Yontmataş	Sayı	Oran
Yongalama Ürünleri	Yonga	71	%33,90
	Dilgi	25	
	Dilgicik	3	
Teknolojik Ürünler	Çekirdek	2	%1,71
	Teknolojik Parçalar	3	
Aletler	Düzeltili Yonga	21	%29,79
	Düzeltili Dilgi	6	
	Dişlemeli Alet	3	
	Kazıyıcı	49	
	Ön Kazıyıcı	2	
	Orak Eleman	2	
	Kırık Alet	4	
Diğer	Döküntü	60	%34,59
	Tanımsız	41	
	Toplam	292	%100

Levha 10: Yontmataş Buluntuların Alt Tipleri, Sayıları ve Oranları

Levha 11: Eskipazar'dan Yontma Taş Alet Örnekleri
(a: Düzeltili yonga, b: Düzeltili dilgi, c-d: Kazıyıcı)

Levha 12: Eskipazarı'dan Yontma Taş Alet Örnekleri
(a-c-d-e-f: Kazıyıcı, b: Dişlemeli)

Kaynakça

Altınbilek-Algül vd. 2023

Altınbilek-Algül, Ç., Balcı, S. ve Kayacan, N., Anadolu'da Obsidiyen Araştırmaları, Prehistorya'nın "Abi"si, Harun Taşkiran'a Armağan Kitabı/Studies in Honour of Harun Taşkiran (Ed. Aydın, Y., Erbil, E., Kartal, G.), 1-18, Bilgin Kültür Sanat Yay., Ankara.

Andrefsky 2009

Andrefsky, W., "The Analysis of Stone Tool Procurement, Production, and Maintenance", Journal of Archaeological Research, 17, 65-103.

Aydın ve Brandl 2019

Aydın, Y., Brandl, M., "Raw Material Analyses of the Lower Paleolithic Chipped Stone Industry of Karain Cave: Preliminary Results", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 59(1), 646-661.

Balkan-Atlı ve Cauvin 1996

Balkan-Atlı, N., Cauvin, M. C., "1995 Yılı Aksaray, Niğde, Nevşehir İlleri Obsidiyen Yüzey Araştırması", XIV. Araştırma Sonuçları Toplantısı, I, 293-311.

Baykara 2013

Baykara, İ., "Hatay Orta Paleolitik Dönem Endüstrilerinde Hammadde Kullanımı", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2), 19-33.

Baykara ve Dinçer 2018

Baykara, İ., Dinçer, B., "Yontma Taş Alet Çalışma Metodolojisi", Arkeolojide Temel Yöntemler (Eds. S. Ünlüsoy, C. Çakırlar, Ç. Çilingiroğlu), 315-354, Ege Yay., İstanbul.

Bigazzi vd. 1993

Bigazzi, G., Yeğingil, Z., Ercan, T., Oddone, M., Özdoğan, M., "Fission Track Dating Obsidians in Central and Northern Anatolia", Bulletin of Volcanology, 55, 588-595. <https://doi.org/10.1007/bf00301811>.

Biryol 2004

Biryol, C. B., Neotectonics and Evolution of the Eskişehir Basin, Karabük – Turkey, M. Sc. Thesis. Middle East Technical University, Ankara.

Braidwood 2008

Braidwood, R. J., Tarihöncesi İnsanları, (Çev. Bilge Altınok), Arkeoloji ve Sanat Tarihi Yay., İstanbul.

Butler 2005

Butler, C., Prehistoric Flintwork (Stroud).

Conneller 2008

Conneller, C., "Lithic Technology and the Chaîne Opératoire", Blackwell Studies in Global Archaeology, 11, 160.

Coşkun vd. 2020

Coşkun, M., Aydın, F., Coşkun, S., Öztekin, Ö., Taşoğlu, E., Karabük İli Mağaraları, I. Baskı: Ocak 2020, Ay-Bay Yay., Ankara.

Demirel vd. 2022

Demirel, S., Akgül, H. Ç., Kılıç, S., “Local Peoples of the Southeastern Black Sea in the 1st Millennium BC: New Archaeological Findings”, *Journal of Ancient History and Archaeology*, 9(2), 86-93.

Düring ve Glatz 2010

Düring, B., Glatz, C., “The Cide Archaeological Project 2009: First Results”, *Anatolia Antiqua*, 18, 203-213.

Franklin ve Kuhn 2021

Franklin, L. M., Kuhn, S. L. “Scraper Blank Morphology and Artifact Use-Life in the Acheulo-Yabrudian of Tabun Cave, Israel”, *Journal of Paleolithic Archaeology*, 4(3), 20.

Efe vd. 2022

Efe, T., Ekmen, H., Ekmen, G., Zonguldak ve Çevresinin Tarihöncesi Dönemlerine Genel Bir Bakış, Zonguldak Antik Çağ’dan Cumhuriyet’e Bir Kentin Tarihi (Ed. Ahmet Efiloğlu, Gürbüz Arslan, Yücel Namal, Çağlar Tan), No: 37, 3-41, Bülent Ecevit Üniversitesi Yay., Zonguldak.

Ekmen 2020a

Ekmen, G., “İnönü Mağarası Kazıları Işığında Kalkolitik Çağ’da Batı Karadeniz Bölgesi”, *TÜBA-AR*, 26, 45-64.

Ekmen 2020b

Ekmen, G., Notes on the 5th Millenium BC of the Western Black Sea Region: Idols from İnönü Cave, *Metallurgica Anatolica Festschrift für Ünsal Yalçın anlässlich seines 65. Geburtstags* (Eds. H. Gönül Yalçın, Oliver Stegemeier), Ege Yay., İstanbul.

Ekmen 2021

Ekmen, H., “İnönü Mağarası Erken Tunç Çağı Çanak Çömleği”, *TÜBA-AR*, 28, 81-101.

Ekmen vd. 2021

Ekmen, G., Yıldırım, Y. S., Ekmen, H., Küsmez-Dumaner, P., “Batı Karadeniz Bölgesi’nde Yapılan Yeni Araştırmalar Hakkında Bir Ön Rapor: Karabük Kelemen Mağarası”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 167 (Mayıs-Ağustos), 37-52.

Gurova 2008

Gurova, M., “Typology, Function, Use-Wear and Context: Where is the Common Vision”, *Prehistoric Technology*, 40, 539-543.

Güleç ve Baykara 2014

Güleç, E., Baykara, İ., “Üçağızlı Mağarası Üst Paleolitik Dönem Ahmarian Taş Alet Kültürü”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 54(1), 149-170.

Inizian vd. 1999

Inizian, M. L., Reduron-Ballinger, M., Roche, H., Tixier, J., “Technology and Terminology of Knapped Stone”, (Çev. Jehanne Feblot-Augustins), *Cercle de Recherches et d’Etudes Préhistoriques*, Nanterre: CREP.

Lippsett 2009

Lippsett, L. “Noah’s Not-So-Big Flood?”, *Oceanus*, 47(2), 4-5.

Kalkan ve Çelikbaş 2022

Kalkan, E., Çelikbaş, E., “New Findings from Prehistoric Period in Western Black Sea Region: Hadrianopolis (Karabük-Eskipazar) Prehistoric Pottery”, KAREN, 8(16), 417-431. doi: 10.31765/karen.1163578.

Kalkan vd. 2025

Kalkan, E., Çelikbaş, E., Tatlı, F., “Hadrianopolis Antik Kenti ve Çevresinden Tarih Öncesi Dönemlere Ait Yeni Bulgular”, TAED, 89, 9-24.

Karauğuz ve Düring 2009

Karauğuz, G., Düring, B., “A Note on the Prehistory of the Devrek Region, Northern Turkey”, Anatolica, 35, 153-165.

Kayacan ve Özbaşaran 2007

Kayacan, N., Özbaşaran, M., The Choice of Obsidian and its Use at Musular-Central Anatolia, Technical Systems and Near Eastern PPN Communities, 229-233, APDCA Yay., Antibes.

Konakçı 2016

Konakçı, E., “A Group of Chalcolithic Pottery Discovered at Asopos Tepesi”, OLBA, 24, 31-65.

Kuhn 2020

Kuhn, S. L., The Evolution of Paleolithic Technologies, Routledge Yay., İngiltere.

Matthews 2007 Matthews, R., “An Arena for Cultural Contact: Paphlagonia (North-Central Turkey) through Prehistory”, Anatolian Studies, 57, 25-34.

Matthews ve Glatz 2009

Matthews, R., Glatz, C., At Empires' Edge: Project Paphlagonia. Regional Survey in North-Central Turkey, 44. Monografi, (Eds. Roger Matthews ve Claudia Glatz), Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Yay., Londra.

Nazaroff vd. 2013

Nazaroff, A. J., Baysal, A., Çiftçi, Y., “The Importance of Chert in Central Anatolia: Lessons from the Neolithic Assemblage at Çatalhöyük, Turkey”, Geoarchaeology, 28(4), 340-362.

Nazaroff vd. 2015

Nazaroff, A. J., Baysal, A., Çiftçi, Y., Prufer, K., Resilience and Redundance: Resource Networks and the Neolithic Chert Economy at Çatalhöyük, Turkey”, European Journal of Archaeology, 18(3), 402-428.

Oy 2017

Oy, H., “Uşak İlinde Bulunan Neolitik ve Kalkolitik Bir Yerleşim: Altıntaş Höyük”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, 28(3), 337-358.

Özbudak 2010

Özbudak, M., O., Gelveri Kültürü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özdoğan 2007

Özdoğan, M., Coastal Changes of the Black Sea and Sea of Marmara in Archaeological Perspective, The Black Sea Flood Question (Eds. V. Yanko-Hombach, Allan S. Gilbert, Nicolae Panin ve Pavel M. Dolukhanov), 651-669, Springer Yay., Dordrecht.

Özdoğan 2015

Özdoğan, M., Hammadde Olarak Taş ve Kayaçlara Genel Bir Bakış, IV. ODTÜ Arkeometri Çalıştayı Bildiriler Kitabı, 27-34.

Přichystal 2010

Přichystal, A., “Classification of Lithic Raw Materials Used for Prehistoric Chipped Artefacts in General and Siliceous Sediments (Silicites) in Particular: The Czech Proposal”, *Archeometriai Műhely*, 7(3), 177-182.

Ryan ve Pitman 2011

Ryan, W., B., F., Pitman, W., C., Nuh Tufanı-Tarihi Değiştiren Olaya İlişkin Yeni Bilimsel Keşifler, Çev. Dursun Bayrak, 3. Baskı, Akılçelen Kitaplar.

Schoop 1998

Schoop, U., D., “Anadolu’da Kalkolitik Çağda Süt Ürünleri Üretimi. Bir Deneme”, *Arkeoloji ve Sanat*, 87, 26-32.

Schoop 2005

Schoop, U., D., “Early Chalcolithic in North-Central Anatolia: The Evidence from Boğazköy-Büyükaya”, *TÜBA-AR*, 8, 15-37.

Sevindik 2021

Sevindik, Y., E., “Deneysel Arkeoloji Çalışmalarına Bir Örnek: Erzurum Paleolitik Çağ Obsidiyen Atölyesi”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 71, 375-400.

Sevindik 2023

Sevindik, Y., E., Gaziantep Üniversitesi 002 Numaralı Paleolitik Çağ Buluntu Yeri (Gaün-002) Yontmataşlarının Teknolojik ve Tipolojik Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Shea 2013

Shea, J., J., “Stone Tools in the Paleolithic and Neolithic Near East: A Guide”, Cambridge University Yay., İngiltere.

Shott 2003

Shott, M., J., “Chaîne Opératoire and Reduction Sequence”, *Lithic Technology*, 28(2), 95-105.

Straus 1980

Straus, L., G., “The Role of Raw Materials in Lithic Assemblage Variability”, *Lithic Technology*, 9(3), 68-72.

Texier vd. 1996

Texier, P., J., Lemorini, C., Brugal, J., P., Wilson, L., “Une Activité de Traitement des Peaux Dans L’habitat Moustérien de la Combette (Bonnieux, Vaucluse, France)”, *Quaternaria Nova*, 6, 369-392.

Türker 2021

Türker, A., “Karadora: Bafra Ovası’nda Yeni Bir Prehistorik Lokalite”, CEDRUS, 9, 1-19.

Wilson 2007a

Wilson, L., The Vaucluse Raw Material Project: Artifact Provenance and Landscape Context in the Middle Palaeolithic of Southern France, Reconstructing Human-Landscape Interactions: Papers of the Developing International Geoarchaeology 2005 Conference, 234-251, Newcastle-Upon-Tyne: Cambridge Scholars Yay., İngiltere.

Wilson 2007b

Wilson, L., “Understanding Prehistoric Lithic Raw Material Selection: Application of A Gravity Model, Journal of Archaeological Method and Theory, 14, 388-411.

Yıldırım 2018

Yıldırım, G., “Akkaya-Eskipazar (Karabük) Travertenine Yönelik Jeokimyasal ve İzotopik Bulgular, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Seleucia | Sayı XV | Mayıs 2025

Doğu Dağlık Cilicia Mimari Plastiği Bağlamında
Olba'dan Bir Grup Buluntu

*A Group of Finds from Olba in the Context of
Architectural Decoration in Eastern Rough Cilicia*
Emel Erten – Yavuz Yeğin

9

Su Kemerlerinin Ötesinde: Kırsalda Roma Yaşamı ve
Mimarisi

*Beyond the Reach of the Aqueducts: Roman Lives and
Architecture in the Countryside*
Fikret Yegül

33

Juliana Anicia: "A Building Loving Woman"
Gender and Construction in Constantinople

*Juliana Anicia: "Yapı İşlerini Seven bir Kadın":
Constantinopolis'te Toplumsal Cinsiyet ve İnşaat Faaliyetleri*
Diane Favro

55

Boncuk ve Vazo Yapımı Dışında
Tunç Çağı'nda Camın Farklı Kullanım Biçimleri
Different Uses of Glass in the Bronze Age
Other than Beads and Vessels
Emel Erten

71

Savatra'dan Yeni Adak Yazıtları
New Votive Inscriptions from Savatra
Mehmet Alkan – İlker Işık

93

Tyana Geç Antik Sur Duvarında Ele Geçen Bir
Define Hakkında İlk Değerlendirmeler
*First Evaluations of a Hoard Discovered in the Tyana
Fortress Wall*
Hüsamettin Hayri Şener

107

Gaziantep Gerçin Höyük'ten Savaş Arabası Şeklinde
Bir Kaide
A Chariot-Shaped Base from Gerçin Höyük, Gaziantep
Tımur Demir – Özgür Çomak

121

Tarsus'da Türk İslam Dönemi Mihrapları
The Mihrabs of Turkish-Islamic Period in Tarsus
Mustafa Kaya

139

Aizanoi Tiyatrosu'nun Scaenae Frons Düzeninin
Anadolu'daki Benzer Tiyatro Örnekleriyle Karşılaştırılması
*Comparison of the Scaenae Frons Order of the Aizanoi
Theatre with Similar Theatre Examples in Anatolia*
Fikret Özbay – İrem Kaya Yuki

161

Eski Çağ ve Geç Antik Çağ Yazılı Kaynaklarında
Zephyrium
Zephyrium in Ancient and Late Antique Written Sources
Muzaffer Yılmaz

183

Batı Karadeniz'de Protohistorik Dönemlere Ait Yeni
Veriler

*Recent Archaeological Evidence from the Protohistoric
Periods of the Western Black Sea Region*

Emrullah Kalkan - Yunus Emre Sevinçlik

193

Anamur'da Ortagonuş (Bahçegonuş) Hanı ve Çeşmesi
Ortagonuş (Bahçegonuş) Inn and Fountain in Anamur
Halil Sözlü – Sultan Eren

213

Ardahan'ın Hanak İlçesindeki Veli Kalesi
Veli Fortress in Hanak District of Ardahan
Özlem Oral

227

Roma Dönemi'nde Phokaia'yı Etkileyen
Depremlerdeki Arkeolojik İzler
*Archaeological Traces of Earthquakes Affecting Phokaia
In the Roman Age*
Sabri Arıcı

243

Eagle Figurine With Gold Medallion Holding a Ram
From Burdur Museum
*Burdur Müzesi'nden Koç Tutan Altın Madalyonlu
Kartal Figürini*
Salih Soslu

259

Antik Kaynaklar, Antropolojik ve Arkeolojik Veriler
Işığında Eski Çağ'da Dövme
*Tattooing in Antiquity in the Light of Ancient Literature,
Anthropological and Archaeological Data*
Ahmet Emirhan Bulut

287

Samsun, Bafra'daki Roma Dönemi Taş Sanduka
Mezarları ve Buluntularının Değerlendirilmesi
*An Evaluation of the Roman Period Stone Cist Graves
and Their Findings from Bafra, Samsun*
Orhan Alper Şirin

321

Aizanoi Kadoi ve Kotiaecion'dan Yün Üretimine İlişkin
Arkeolojik İzler
*Archaeological Evidence of Wool Production from
Aizanoi, Kadoi and Kotiaecion*
Aslıhan Özbay

347

Seyitömer Höyük'ten Ele Geçen Bir Grup Bıçak
A Group of Knives Found at Seyitomer Mound
Rana Başkurt Usta – Hüseyin Usta

367

Traianus'un Doğu Seferine İlişkin Arkeolojik Kanıtlar
Archaeological Evidence of Trajan's Eastern Campaign
Burak Erdem

383

Alahan Manastırı Mağara – Kilisesi
Cave-Church in Alaban Monastery
Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin

397

ISSN 2148-4124

ISBN 978-625-6925-83-0

9 786256 925830

